

Stiebitz, Ferdinand

Předmluva

In: Stiebitz, Ferdinand. *Biologické základy antických názorů o dědičnosti*. Brno: Filosofická fakulta s podporou Ministerstva školství a národní osvěty, 1937, pp. [1]-3

Stable URL (handle):

<https://hdl.handle.net/11222.digilib/118854>

Access Date: 03. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

PŘEDMLUVA.

Úkolem tohoto pojednání jest interpretovati kriticky zprávy o starověkých biologických naukách, na kterých se zakládaly antické názory o dědičnosti. Je to studie k dalšímu pojednání, v němž zamýšlím vyložiti o problémech dědičnosti v antice a sledovati, jaký význam měla otázka dědičnosti v antické krásné literatuře, ve filosofii, v náboženství, v sociologii, ve výchově, ve světovém názoru antického člověka.

Souvislé výklady biologické vztahující se na dědičnost obsahují toliko spisy hippokratovské, Aristotelovy a Galenovy; jinak jsme odkázáni na tříšť zpráv, vyskytujících se u nejrozmanitějších antických autorů. Aby se tedy pojednání nestalo směsicí roztržitých, nesouvislých zpráv, bylo nutno postupovati více syntheticky, vycházeti od věci, nikoli od jednotlivých autorů.

K vyčerpávajícímu výkladu předmětu bylo by vlastně třeba zpracovati celou řeckou a římskou literaturu. Zvládnouti tak obrovskou látku bylo nad mé síly. Snažil jsem se založiti svou práci na materiálu co nejrozsáhlejším, ale dozajista lze ještě leccos nalézti u antických autorů, kterých jsem nečetl anebo k tomu účelu zvláště neprohlédl. Věci samé to není, jak jsem přesvědčen, příliš na újmu. Původní názory o dědičnosti mělo jen poměrně málo antických myslitelů, jiní většinou toliko přejímali, rozváděli nebo obměňovali cizí myšlenky. Zvláště je nutno vytknouti, že Římané k vývoji antických názorů o dědičnosti nijak podstatně nepřispěli; přejímají vesměs názory řeckých myslitelů. I soudím, že by další materiál, sebraný snad u těch autorů, ke kterým jsem tu nepřiblížil, rozhojnil doklady, ale sotva mohl podstatně změnit obraz, který jsem si utvořil. Jen u křesťanských spisovatelů nabývají druhdy otázky souvisící s dědičností zvláštních odstínů, hlavně u problému stvoření a dědičného hříchu. Přihlížel jsem k starověkým křesťan-

ským spisovatelům jen potud, pokud podávají doklady pro názory antiky pohanské.

O dokládání poznamenávám, že jsem v takových případech, kde jest pro jeden a týž názor množství doxografických dokladů, aniž se v nich podává co nového (obyčejně jde o zprávy odvozené z jednoho pramene), nepokládám za nutné všechny podrobně uváděti. U spisů pochybného původu, připisovaných určitému autorovi (na př. Hippokratovi, Aristotelovi), leckdy jsem neoznačoval, že jde o spisy pochybné pravosti, nebylo-li to závažné pro věc samu nebo pro otázku pravosti toho onoho spisu. Ale jde tu většinou o díla, o jejichž původu asi sotva kdy budeme moci říci co jistého.

Poněvadž se starověké představy fyziologické a biologické v mnohém liší od představ dnešních přírodních věd, byl jsem nucen podati i některé výklady vzdálenější, pokud jich bylo třeba pro objasnění. Byl-li jsem s to, abych přitom zpracoval dosti velké množství poznatků z přírodopisu člověka a živočišstva vůbec, nebylo mi možno stejně proniknout materiálem rostlinopisným, neboť nejsem dostatečně obeznámen ani s botanikou ani se vši starověkou literaturou botanickou. Pro celkový obraz starověkých názorů o dědičnosti nemá ani ta věc příliš velký význam proto, že celému starému věku zůstal pohlavní život rostlin, jakož i leckteré procesy jejich rozmnožování tajemstvím. A v otázkách dědičnosti soustředil starý věk svou pozornost na úkazy vyskytující se u vyššího živočišstva, hlavně ovšem u člověka.

Svůj úkol pojímám jako filolog, nikoli jako biolog. Mým cílem bylo objasniti jednu stránku antického myšlení. Proto obsahuje toto pojednání výklady o některých otázkách, které nebudou zajímati odborníka hledajícího jen materiál přírodně vědecký, proto se zabývám se stejnou oddaností skvělými myšlenkami i naivními pošetilostmi a pátrám po vzájemné vývojové souvislosti jednotlivých antických názorů. Starověké názory neoceňuji, nesrovnávám je s moderními naukami, nesleduji souvislost mezi genetikou antickou a moderní. A nic mi nebylo tak vzdáleno jako myšlenka napsati pojednání rázu čistě doxografického, z něhož by se moderní přírodopyspec mohl snadno a rychle informovati, co kdo v antice o té oné věci učil.

Přál bych si však, aby si čeští přírodopysptci všimli i filologovy

práce a věnovali trochu pozornosti jejím výkladům. Shodně s biologem Rud. Burckhardtem, jehož srdečná knížka *Biologie und Humanismus* (Jena 1907) je dodnes aktuální a měla by být čtena jak biology, tak klasickými filology, pokládám dnešní chabý zájem přírodních věd o jejich vlastní historii za zjev nezdravý — u nás tím povážlivější, že není ani na vysokých školách dostatečně postaráno o historii přírodních věd a lékařství. A připomínám krásná Burckhardtova slova z předmluvy k jeho spisku: „Griechische Wissenschaftlichkeit ist und bleibt das prometheische Feuer, aus dem auch unsere Wissenschaft, Licht empfangend, ihre Dämmerzustände siegreich überwindet.“

Ale byl bych také rád, kdyby můj skromný pokus upozornil i klasické filology na to, že je naše povinnost chápat vědu o antice ve smyslu co nejširším. Odborná antická literatura je u nás téměř úplně opomíjena, a přece se právě ve vědě ukazuje velikost antiky v plném světle. Klasický filolog musí být strážcem a vykladačem i této části antického odkazu — dnes, kdy znalosti řečtiny stále ubývá, spíše než kdy jindy.

První podnět k studiu problémů dědičnosti v antice mi dal před lety pan MVDr. Josef Taufer, profesor vysoké zemědělské školy v Brně, a jsem mu za to zavázán díky. Vděčně také vzpomínám československého ministerstva školství a národní osvěty, jež mi r. 1928 poskytlo pololetní dovolenou a stipendium na studijní pobyt v Berlíně: tehdy jsem mohl položit základy k svým pracím o dědičnosti v antice. Posléze děkuji srdečně i Jednotě českých filologů v Praze, která značnou subvencí přispěla k tomu, aby tato práce za dnešních poměrů, pro vědu tak svízelných, mohla vyjít.

F. S.